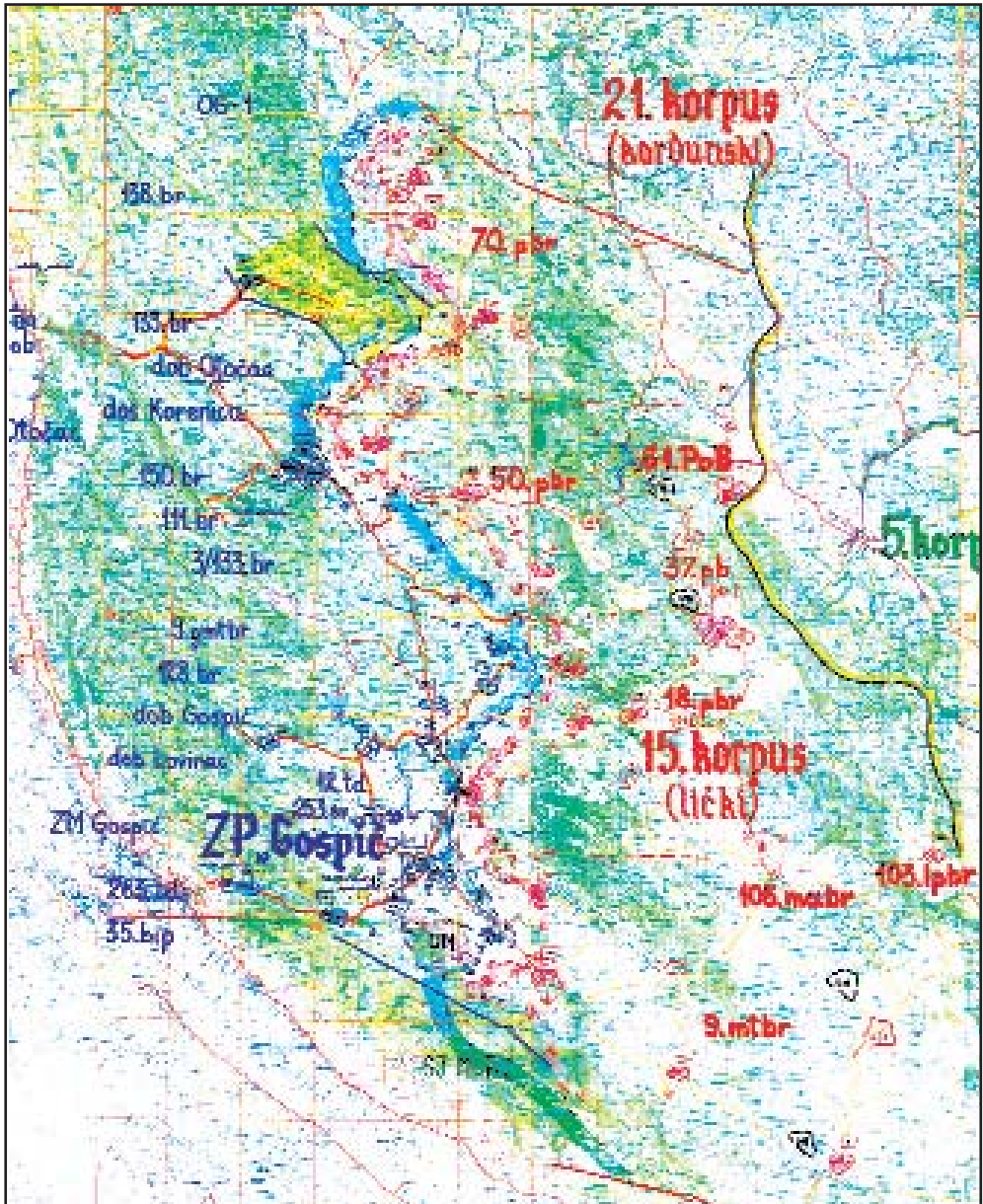

9. Hrvatsko tumačenje bitke - hrvatski izvori

Slika 16: Raspored snaga obje strane, hrvatske i tzv. RSK

Iako s hrvatske strane već ima dosta stručnih rasprava, memoara i vojnih povijesti, malo je dubinskih analiza Domovinskoga rata općenito, a još manje njegovih pojedinih dijelova. Tako ni akcija Medački džep nije dobila svoju stručnu obradbu. Odbojnost prema toj akciji nastala je ubrzo nakon prvotnog oduševljenja hrvatske javnosti zbog novog uspjeha u oslobađanju privremeno okupiranih područja. Odmah su svjetskoj i domaćoj javnosti pruženi podaci o zločinima koji su počinjeni za vrijeme njezina trajanja. UNPROFOR, UNCIVPOL, strani, posebice srpski, i domaći mediji, dali su se u bilježenje poginulih, srušenih zgrada, pobijene stoke, svega onoga što je general Cot nazvao *spaljenom zemljom*, pa je ostalo malo slobodnog prostora, dokumenata i svjedočenja sudionika kako bi se pokušala razviti cjelovita slika događaja i razgrnuo se zastor koji je sakrio istinu. Poslije je zaziranje od takve "ozloglašene" vojne operacije postalo razlogom zaobilaznja toga povijesnog "vrućeg kestena", a kad se tome svojim optužbama priključio i Haaški sud, Medački džep stali su izbjegavati kao okuženu osobu. Kako to nije jedini prijeporan događaj novije hrvatske (vojne) povijesti, koji vezivanjem za zločin i dalje zadržava to odiozno ime, prijetila mu je lažna povijesna ocjena i negativno određenje. Zato se medačkoj operaciji valjalo posvetiti. Operaciju su analizirali u Hrvatskoj vojsci (raščlamba operacije) i na Časničkoj akademiji HV-a, ali ti su radovi ostali zaštićeni vojnim propisima o tajni i bili su slabo poznati. Nedavno je s njih skinuta oznaka tajnosti (vojna tajna), pa su neki iskorišteni u ovom istraživanju. General Janko Bobetko u svojoj knjizi govori o tome ponajviše, posvećuje cijelo jedno poglavlje Medačkom džepu; on drži da je *briljantno izvedena operacija* koju je zajedno sa suradnicima planirao, vodio i pobjedonosno završio. General Martin Špegelj se u svojoj knjizi²²⁶ ne bavi Medačkim džepom, on je najviše zabavljen prvom fazom rata i dokazivanjem ispravnosti svoje zamisli o napadima na vojarne koju je pak predsjednik Tuđman odbacio kao strategijsku klopku JNA. Ozren Žunec u svojoj knjizi "Rat u Hrvatskoj"²²⁷ toj akciji posvećuje pola stranice, Domazet u "Hrvatska i veliko ratište" tek spominje "Džep"²²⁸ u svezi s ostalim navalnim operacijama Hrvatske vojske koje su prethodile "Bljesku" i "Oluji". Većina hrvatskih vojnih analitičara, povjesničara i novinara slaže se da je vojno-redarstvena akcija u Medačkom džepu bila četvrta u nizu uspješnih akcija (prije: Miljevački plato, Maslenica, brana Peruča) koje su vodile konačnom oslobođenju i reintegraciji okupiranih hrvatskih područja. Iako mala po opsegu, ta akcija je potvrdila da prijašnje ograničene akcije i pobjede nisu bile slučajne i da je jačanje hrvatske oružane sile nezaustavljiv proces. Kako god se zvala ta strategija - "mišjeg ugriza" ili "odgrizanja dijelova srpske paradržave u Hrvatskoj" - ona se pokazala uspješnom i dalekosežnom. Potvrdili su se strateški razlozi za njezino pokre-

tanje o kojima je govorio načelnik Glavnog stožera HV general Janko Bobetko u svojoj memoarskoj knjizi "Sve moje bitke": *Velebit je ključno pitanje obrane Hrvatske - tko drži Velebit drži polovicu Hrvatske.*²²⁹ Iz toga strateškog zaključka general Bobetko je razvio zamisao o *nužnosti vojne operacije prema Divoselu, Počitelju i Ličkom Čitluku, kojom bi se izravnala crta bojišnice na rijeci Lici, udaljila opasnost od civila u Gospiću*²³⁰ i ovladalo ključnim kotama na Velebitu, s kojih će se zapriječiti opasnost srpskog prodora prema moru (Karlobagu i Zadru) i presijecanje Hrvatske. Tako su ojačani hrvatski taktički i operativni razlozi - smanjena je opasnost zaprečavanja komunikacija, od upada u sam grad (Gospić), odmaknute su neprijateljske snaga iz "Džepa" do pred sam Medak i smanjena je jačina srpske topničke vatre po ličkim gradovima. Sad se situacija obrnula - Hrvatska vojska je prijetila Medku i Gračacu, Ljubovu, Udbini i Korenici, zapravo odsijecanjem cijelog dalmatinskog dijela tzv. RSK, što se i dogodilo u "Oluji".²³¹ *Prije operacije kod Ličkog Osika u neposrednoj blizini Gospića Srbi su izravno tukli glavnu komunikaciju Gospić - Perušić, naši su položaji bili prostrjeljivani, bilo je pitanje kad će nas presjeći. Gospić je bio u poluokruženju, a neprijatelj na dominantnim položajima, psihološko stanje i strpljivost su bili pri kraju, neprijatelj je mogao početi napadne operacije kad god je htio, Gospić, da nije bilo suprotno (da nije bilo akcije Medački džep - op. p.) bi bio potpuno uništen.*²³² Vrhovni zapovjednik,²³³ predsjednik Tuđman, se složio s razlozima pokretanja akcije, ali je zatražio da bude brza i učinkovita, jer je moguća snažna reakcija međunarodne zajednice.²³⁴

Bitku su vodile hrvatske i srpske snage, Hrvatska vojska i policija su pobijedile, Kanađani i Francuzi bili su samo promatrači. Medak je bio pred padom, pred njim je na čelu tenkovske satnije poginuo i njezin zapovjednik, potpukovnik Savić. Dakle, to nije bio okršaj *do zuba naoružanih Hrvata i nenaoružanih srpskih staraca i žena*, tu su se vodile kratke, ali žestoke borbe u kojima su ginuli vojnici s obje strane. Sa srpske strane to su bili pripadnici 103. lapačke lake brigade - to se vidi po podacima o poginulima, 9. gračačke brigade, dragovoljci iz BiH i Srbije,²³⁵ kao i domaći stanovnici, pripadnici TO, a s hrvatske strane "Vukovi", Specijalna policija i lički domobrani. *Neprijatelj je bio totalno tučen i iznenađen, oko operacije u Medačkom džepu nastala je velika, organizirana politička galama, pritisak na Predsjednika, Vladu, na mene osobno (generala Bobetka - op. p.) da se operacija zaustavi, jer mi smo mogli dalje produžiti prema Gračacu, Medak smo također mogli likvidirati. Predsjednik je apsolutno zabranio da se, osim položaja kojima smo ovladali, kreće i metar dalje.*²³⁶

U tijeku i poslije akcije uslijedio je pritisak UN-a, MZ, UNPROFOR-a, stranog tiska i domaće oporbe. Cedric

Thornberry, civilni predstavnik UN-a, prenosio je političke, a general Cot vojne zahtjeve VS UN-a. Posredovali su između obje strane i tek nakon žestokih topničkih i raketnih udara Srba po hrvatskim gradovima na obali i u unutrašnjosti, ali i hrvatskog ustrajanja na UNPROFOR-ovu nadzoru oslobođenog područja, postignut je prekid vatre. Hrvatska je prihvatila Sporazum o povlačenju iz oslobođenog područja, što je za svaku vojsku tragično, morao sam donijeti nedobrovoljnu odluku, realizirati to povlačenje, uputio sam Domazeta i Stipetića²³⁷ da pomognu objasniti ljudima da razumiju državnu politiku i da ne stvaraju probleme, jer čovjeku koji je izgubio sve, sve mu je spaljeno, i koji je jedanput ušao u selo, ne možete reći: izvoli se vratiti! Kako mu to objasniti!²³⁸ General Bobetko posredno priznaje poteškoće koje su se pojavile s odlukom o povlačenju, vojnici su očito stvarali probleme, opirali se, bunili, bili nezadovoljni tom odlukom koja je poništavala njihovu žrtvu i pale drugove. Trebalo je uložiti dosta truda i uvjeravanja da se ta odluka poštuje, zapovijed poslušna i ostvari povlačenje. Vjerojatno u tom nezadovoljstvu leže povodi za nedopuštene, kriminalne radnje, čak i zločine, koji su se uglavnom događali u tijeku povlačenja.

Mi smo držali položaje pod kontrolom da UNPROFOR ne propušta četnike unutra, čega se oni nisu držali. Četnici su i dalje ulazili u Divoselo, ali nisu imali nikakvih izgleda jer im je glavina bila razbijena, od tada su snage Specijalne policije dominirale Velebitom.²³⁹ General Bobetko, ne bez primjesa generalske taštine, koja je dopuštena generalu pobjedniku, ocjenjuje vojnu operaciju koju je inicirao i planirao sa svojim zapovjednicima kao "briljantnu"; ostvareni su svi ciljevi, gubitci su bili minimalni (hrvatski - op. p.) i stvorena je osnovica za oslobođenje Hrvatske. Za mene (general Bobetka - op. p.) je Medački džep jedna od briljantnih operacija, jedna bojna agresora do nogu je potučena (Davor Butković u Globusu citira srpske izvore koji govore "kako je dosad pronađeno 107 živih pripadnika Gračačke brigade),²⁴⁰ osnovni ciljevi su izvršeni, naši gubitci su bili minimalni, stvorena je baza za buduće oslobađanje Hrvatske u "Oluji". Da akcija nije uspjela, prema Bobetku, izgubili bismo Gospić (strateški srpski cilj), a time i Velebit. Tko zna cijeliti događaje, shvatit će da bi u tom slučaju naša situacija bila sasvim drugačija.²⁴¹ Držim da je ta ocjena točna; uza svu cijenu koju je RH trebala (ili će trebati platiti),²⁴² akcija Medački džep je pokazala koja je granica strpljenja koju si jedna suverena država može dopustiti, i onu kombinaciju državničke mudrosti i vojne sposobnosti, kojom se takve situacije moraju rješavati.²⁴³ (Navodni) zločini koji su se poslije nje dogodili su strašni i moraju biti kažnjeni, ali oni su posljedica nametnutog rata, agresije, prekoračenja nužne obrane, a nikako namjerno planiran politički i kriminalan čin.

I konačno, general Bobetko procjenjuje reakciju zapovjednika UNPROFOR-a, s kojim se tih dana češće sretao, po onome kako je Cot reagirao, ne može se zaključiti drugo, osim da su se strašno iznenadili brzinom i efikasnošću Hrvatske vojske.²⁴⁴ Bobetko je djelomično u pravu; UNPROFOR je bio iznenađen jer njihove procjene o snazi Hrvatske vojske su se dugo bazirale na statističkim podacima, stranim procjenama, podacima JNA, vanjskom izgledu (odorama, stegi, naoružanju). Vojničko ponašanje srpskih oficira i vojnika, njihov izgled, funkcioniranje, disciplina, naoružanje, snaga, "pobjede" koje su dotad postigle JNA/srpske vojske imale su prednost pred novoosnovanom Hrvatskom vojskom.²⁴⁵ Srbi su bili dobro uređena vojska koja je osigurala velike teritorijalne dobitke i samo je trebalo malo da se druge dvije zaraćene strane - Hrvati i Muslimani /Bošnjaci - prisile na mir, mir gubitnika. Hrvati su (kao i Bošnjaci) bili grupa divljih, neurednih i neuvjerljivih vojnika.²⁴⁶ Pitali su se kako je "takva vojska" odjednom stala nizati pobjede i poželjeli su je kazniti. General Cot, koji nije skrivao simpatije za srpsku vojsku (odlazio je često u Knin generalu Novakoviću), osjetio je da je došao njegov čas odlučnosti, čvrstine i slave. On će nametnuti mir, on će biti snažan arbitar koji odlučuje,²⁴⁷ a ne slabašni, neuvjerljivi posrednik koji pomaže da se dođe do mira i ispunje odluke koje su donosili Ujedinjeni narodi. Nije ga impresionirala uspješnost Hrvatske vojske, on je o njezinim postupcima, u izravnom razgovoru s generalom Bobetkom, rekao mnogo teških riječi - i to još za vrijeme hrvatskog "odugovlačenja" (to je bilo Cotovo tumačenje), traženja vremena za povlačenje svih hrvatskih vojnika (Bobetkovo stajalište) i još PRIJE pronalaska poginulih u Medačkom džepu.²⁴⁸ General Cot je želio preuzeti odlučnu ulogu u novonastaloj krizi. On je bio na terenu, a ne visoki činovnici UN-a, oni su bili u New Yorku i Zagrebu; on je doletio u Knin, Gračac, Medak i odmah je znao tko je agresor i krivac.²⁴⁹ General Cot je zahtijevao od potpukovnika Calvina odlučnost i pritisak, pa čak i "blef" prema Hrvatima koji se, po Calvinovu svjedočenju, mogao izroditi u "strašnu pogrešku".²⁵⁰ To odlučno vojničko stajalište, kojim je Cot želio izgurati civile UN-a iz vodeće uloge, dovelo ga je u izravan sukob s glavnim tajnikom UN-a Boutrosom Boutrosom Ghalijem i on ga je zbog toga, početkom sljedeće godine (1994.), smijenio.²⁵¹ General Cot je, uz "tvrde" Kanađane i "svoje" Francuze, želio pokazati i dati lekciju prvenstveno Hrvatima, koji su se drznuli pokrenuti "agresiju" protiv tzv. RSK. Nije ga zanimalo da su zapravo vodili ograničenu akciju za zaštitu civila od terorističkoga bombardiranja. Tražio je od Glavnog tajnika odobrenje za upotrebu zračne sile - ukidanje načela "dvostrukog odlučivanja" i prenošenje ovlasti za zračne udare na vojnog zapovjednika UN-a, a kad je Ghali to odbio, Cot mu je zaprijetio lobiranjem kod vlada koje imaju postrojbe na terenu i izravnim komunicira-

njem s *Vijećem sigurnosti*.²⁵² Zbog takva je neprimjerenog dezavuiranja civila u UN-u s pravom smijenjen.

Prije deset godina nije još bilo tako čvrstog određenja i stajališta MZ prema terorizmu, u vrijeme ratova u bivšoj Jugoslaviji prevladavala je politika popuštanja Miloševiću i Srbima, njihovi napadi nisu nazivani terorizmom i zločinom. Hrvatska akcija se tumačila kao agresija i napad na zaštićenu UN-zonu, srpski entitet, koji je bezobrazno odbijao sve napore UN-a i Hrvatske za mirnim rješenjem i najčešće se laćao topova kako bi napadao nezaštićene civile. Zato nije neobično stajalište pojedinaca koji drže generala Cota i UNPROFOR odgovornim za smrt nekoliko stotina hrvatskih građana koji su za trajanja njihova mandata ubijeni u Hrvatskoj.²⁵³ U zadnjih desetak godina se razvila svijest o prirodi terorizma i potrebi preventivnih udara, sprječavanju terorističkih napada, agresije i "genocida". Samantha Power, dobitnica Pulitzerove nagrade za 2002., tome je posvetila čitavu svoju opsežnu knjigu.²⁵⁴ Dokazala je zablude, prvenstveno američke politike, i strašne posljedice zakašnjelog reagiranja u slučajevima očitog genocida. Niz zemalja, SAD prvenstveno, nakon 11. rujna, počelo je sprječavati terorizam u njegovim začetcima, zamislama i u bazama u kojima se razvija. A što je drugo no sprječavanje terorizma bilo reagiranje hrvatskih oružanih snaga u Medačkom džepu? Nesmiljeno i nekažnjeno bombardiranje Gospića i drugih ličkih i hrvatskih gradova trajalo je dvije godine. Zar Hrvatska nije imala pravo, nakon svih pokušaja pregovora, intervenirati, udaljiti opasnost i pokazati svoju odlučnost? Sve što se dogodilo nakon toga - svi autori priznaju da su se nemili događaji/zločini dogodili nakon završetka vojne operacije i nakon odluke o povlačenju - ne mogu dovesti u pitanje legitimnost same akcije.²⁵⁵ Veza koju mnogi strani analitičari pokušavaju stvoriti između zapovijedi za akciju i zločina teško se može dokazati. "Gluposti" su se dogodile, to priznaje i general Bobetko,²⁵⁶ ali "gluposti" su daleko od planiranog zločina.

"Globusov vojni stožer"²⁵⁷ je pažljivo pratio akciju i ubrzo nakon nje napravio stručnu raščlambu: *Akcija HV je trajala 5 (pet) sati, zarobljena su 2 (dva) tenka* (taj podatak se razlikuje od podataka iz MORH-a - jedan tenk), *haubica od 105 mm, 10 bestrajnih topova, 10 teških mitraljeza i golema količina naoružanja i streljiva*. Prema količini zarobljenog naoružanja mogla bi se učiniti približna procjena broja osposobljenih vojnika koji su rukovali tom teškom i sofisticiranom tehnikom; njom nisu mogli baratati srpski starci i žene. Najmanje stotinjak vojnika, obučenih u bivšoj JNA, trebalo je za primjenu tog zaplijenjenog naoružanja. Koliko je bilo još vojnika koji su opsluživali tenkovsku satniju u Medku, topove, minobacače, protuzrakoplovne topove? Brojka kojom su baratata UNPROFOR-ova izvješća očito nije bila točna. Podatci srpske strane o poginulima u Medačkom džepu

“od ustaške agresije” otkrivaju da je većina poginulih bila u pravoj vojničkoj dobi.²⁵⁸ Globusov vojni stožer još dodaje te je *natjerano u bijeg 700 četnika. (sic!)*²⁵⁹ (Po obavještajnim procjenama Hrvatske vojske i policije, u “Džepu” je bilo oko 400 vojnika/vojnih osoba - 80 do 100 iz 103. lapačke lake brigade, 80 dragovoljaca iz Rumunjske - među zarobljenima i poginulima ne spominje se ni jedan od njih, ima drugih dragovoljaca (poginuli iz Glamoča i Teslića), brigadir Krpina govori o najmanje 30% srpskih dobrovoljaca, tu su zasigurno i stanovnici sela, pripadnici TO, konačno, tu su civili. “Globusov vojni stožer” možda “napuhuje” brojke protivnika, ali zato točno procjenjuje strateške posljedice te pobjede - pomake u prostoru Ličkog polja i na Velebitu - *najveći dio srpske vojske u Dalmaciji mogao bi se lako naći u okruženju, nakon što su hrvatske snage ovladale Velebitom, pobunjeni Srbi više ne mogu slobodno manevrirati Ličkim poljem, a srpski garnizoni u Medku i Gračacu su ležali HV-u kao na dlanu. Akcija nije iznenadila samo srpske teroriste nego i pripadnike UNPROFOR-a koji raspolaže široko rasprostranjenom obavještajnom mrežom, s obje strane crte razgraničenja.*²⁶⁰ Ta obavještajna procjena ipak nije bila točna - obavještajna izvješća UN-a su predviđala mirno razdoblje - ali su, po svemu, druga, britanska, o kojima govori general Wahlgren (*Englezi na području bivše Jugoslavije imaju obavještajnu mrežu još iz vremena Drugog svjetskog rata, direktne obavještajne podatke dobiva supredsjedatelj Mirovne konferencije lord Owen.*)²⁶¹ bila točnija. Zašto bi se SAS-ovci našli u Medku ako nisu očekivali da će se nešto dogoditi!? Globusov vojni stožer zaključuje: *Na taktičkoj razini HV je pokazala da može procijeniti vlastite snage, snage neprijatelja, planirati akciju i precizno je izvesti.*²⁶²

Što je tom akcijom postignuto? - pita se “Globusov Vojni stožer. Učinkovit odgovor na učestale terorističke akcije pobunjenih Srba (Pakrac, Sivac, Nemetin, Gospić, Kusonje) mjesta na kojima je (neposredno pred akciju - op. p.) poginulo 11 pripadnika HV i policije. Razbijeno je 700 četnika, likvidirano oko 60, a zarobljeno desetak pobunjenika, snage HV kontroliraju cestu Medak - Lovinac - Gračac, u odnosu na operacije izvedene na dalmatinskom bojištu (Maslenica, Peruča) ovo je drugi krak kliješta koji HV steže oko Masleničkog ždrila, za Hrvatsku najkritičnije točke - (jedan krak tih kliješta ide kroz Ličko polje prema Gračacu, drugi od Šibenika prema Kninu - op. p.).²⁶³

Robert Bajruši, novinar hrvatskog tjednika “Nacional”, nakon razgovora s Milom Kosovićem, zapovjednikom Samostalne (domobranske) bojne Gospić, ovako prenosi njegov opis sudjelovanja domobrana u akciji prema Divoselu, Počitelju i Čitluku: *...Samostalna bojna krenula je u napad, ali četnici su nas dočekali žestokom paljbom i morali smo se, da bi izvukli ranjenike, povući na početne položaje.*²⁶⁴ To je bio razlog zastoja napredovanja 9.

brigade i prekasnog zatvaranja klopke koju su zamislili generali Bobetko, Ademi i Norac, taj zastoj je ujedno otvorio Srbima koridor za bijeg, što im je omogućilo izlazak kroz velebitske šume prema Gračacu. I kasnije, u "Bljesku" i "Oluji", Hrvatska je vojska i policija ostavljala takve koridore kroz koje su odlazili civili i bježala vojska. Kosović u razgovoru nastavlja kako je vidio da ne ćemo uspjeti koristeći se pješačkim oružjem pa sam naredio žestoki topnički udar po neprijatelju, nakon čega smo opet krenuli u napad. Ovaj put smo probili srpsku obranu pa su oni počeli bježati, tako da smo tri ili četiri sata nakon početka akcije zauzeli zacrtane ciljeve.²⁶⁵ Vjerojatno su među tim bjeguncima i onih 107 iz "lake" Lapačke brigade koji su se našli u Gračacu. Bjegunci su stizali i u Medak, na njih se, tu prvu večer, sručila potvora ostale "braće Srba" zbog "kukavičluka u borbi".²⁶⁶ Stali smo kad smo izvršili zadatak koji je pred nas postavio Mirko Norac... bojna nije imala ni jednog poginulog za razliku od 9. gbr. Drugog dana akcije dobio sam zapovijed od Norca da se s postrojbom počnem izvlačiti prema Medku, jer smo očekivali da će Srbi iz tog smjera krenuti u protunapad, dobro smo se ukopali kod Krive Rijeke očekujući srpski protunapad, umjesto njih su se na dva kilometra pojavili UN-ovi transporter i zauzeli položaj.²⁶⁷ Iz ovog iskaza nije jasno jesu li Kosovićevo vojnici napali Medak i je li uopće Hrvatska vojska taj dan (10. 9. -op. p.) napala Medak, kao što su to javljala UN-ova izvješća, ili su se već prvoga dana akcije "Vukovi" probili "do prvih kuća u Medku" i onda se vratili. Toga drugog dana akcije, UN izvješćuje da srpske izbjeglice kreću prema Gračacu i oni očito nisu sposobni izvesti protunapad koji očekuju Kosović i njegovi domobrani. Važno je u Kosovićevu svjedočenju da su se umjesto Srba (srpskog protunapada) pred Hrvatima na dva kilometra udaljenosti pojavili UNPROFOR-ovi transporter. To znači da su se kod Krive Rijeke Kanađani već 10. rujna bili postavili ispred srpskih položaja, ili su se izmiješali s njima, kao što to sami svjedoče, zaštićivali ih i zauzeli položaj pred agresorom - Hrvatima, i prije ikakvoga dogovora (sporazuma). Sa Srbima (generalom Novakovićem) je odmah u Kninu razgovarao brigadni general Bo Pellnas, s njihovim zahtjevima i ultimatumima je dolazio Ademiju u Gospić. Gdje je tu bila UN-ova neutralnost? Oni su neutralnošću držali izjednačivanje terorista i jedne paradržave sa zakonitom oružanom silom i suverenom državom, a legalnu zaštitu od napada na civile agresijom. Kosović potvrđuje da smo još 1991. jednom prilikom pokušali zauzeti Divoselo, ali smo se na kraju zbog mirovnih pregovora morali povući, no i tada je uništeno nekoliko kuća...²⁶⁸ Kuće u Divoselu su srušene i u akciji nekoliko mjeseci prije Medačkog džepa (1993.) kad su lokalne domobranske postrojbe uz pomoć motorizirane postrojbe iz Gospića zauzele i u borbi djelomično spalile (razorile) selo. Štete i poginuli iz te akcije

naknadno su, zbog pogrešnih procjena pripadnika UNPROFOR-a i UNCIVPOL-a, pripisane kasnijoj akciji.²⁶⁹

Kad se ta činjenica priključi izjavama brigadira Krpine i Merčepa, hoće li se broj srušenih kuća za koje su optuženi hrvatski generali u Medačkom džepu smanjiti bar za nekoliko? Hoćemo li činjenice poredati i dati im pravi smisao?

“Što je istina o Medačkom džepu?” - upitao je novinar nakon konferencije za tisak u Gospiću brigadira Draga Krpinu, načelnika Političke uprave MO. Brigadir Krpina je najprije, na toj prvoj službenoj konferenciji za tisak, pokušao akciju opravdati činjenicama koje su joj prethodile: *...do 9. rujna primijećeno je intenzivno dovlačenje pojačanja terorista iz Srbije i BiH... imali smo informacije o pripremama diverzantsko-terorističkih akcija protiv Hrvatske... takve su se akcije događale - u kolovozu i prvih osam dana rujna ubijeno je jedanaest hrvatskih policajaca i vojnika... prvih rujanskih dana Gospić je stalno bio izložen topničkim napadajima... 9. rujna je uslijedio jedan od najsnažnijih što je imalo za posljedicu odgovor HV.²⁷⁰ Tvrđnje brigadira Krpine dokazuju poginuli u vojnim akcijama neposredno prije 9. rujna, i to s obje strane - pripadnici 9. mtgbr. Siniša (Cvjetko) Rosuljaš Oluja 30. srpnja 1993. na položaju Begluk kraj Ribnika; Ivica Jakovac 6. srpnja 1993. na Medovači, kao i Damir Habijanac,²⁷¹ pa dvojica (trojica) policijskih specijalaca na Velebitu, kao i dokumenti s neprijateljske strane, poput Rajčević Miloša Đure, pripadnik 2/9.mtbr. (gračačke) koji je poginuo 7. rujna 1993. kod Divosela, Medka od snajpera u borbi sa ZNG-om.²⁷² Da Srbi nisu pružali otpor, kao što se to tvrdi u izvješću UNPROFOR-a, koji je postao službeni dokument UN-a i temelj haaškom tužiteljstvu za istragu i podizanje optužnica protiv generala Bobetka i Ademija, HV, ne bi bilo hrvatskih gubitaka! Drago Krpina je ustvrdio baš suprotno od tvrdnja UNPROFOR-a, Srbi su u Medačkom džepu pružili bjesomučan otpor. Deset poginulih u borbenim akcijama prigodom oslobađanja ‘Medačkog džepa’ i 22 (dvadeset dva) civila dovoljan su dokaz za hrvatska stradanja.²⁷³ Krpina je pokušao vjerodostojno odgovoriti i na optužbe o rušenju i paljenju kuća - “srpske kuće su služile kao vojne utvrde pa su neke od njih srušene u akciji 9. rujna. Razaranja su se dogodila 1991.; to tvrdi i Mile Kosović, nastavila se u dvogodišnjoj razmjeni topničke vatre, to tvrde Kanađani, nešto su srušili sami teroristi, ostatak je srušen kasnije, možda i namjerno... Željezni kreveti koji su pronađeni u kućama dokaz su vojne namjene civilnih kuća. Pisac ovih redaka je vidio jednu takvu kuću za vrijeme “Oluje” u selu iznad Sunje, u neposrednoj blizini napuštenih položaja srpske vojske. Prvi kat je bio ispunjen krevetima na kojima su spavali vojnici, a u podrumu je bilo skladište municije i eksploziva. Bila je to prava mala vojarna.*

HV je predala tijela 52 poginula terorista,²⁷⁴ kod poginulih terorista su pronađeni najrazličitiji dokumenti, a kod Steve Uzelca ratni dnevnik s koordinatama za topničku vatru po Gospiću²⁷⁵ - zarobila 10 terorista, dvadesetak ljudi se skrivalo u šumarku (oni su živi i zdravi predani UNPROFOR-u), na području je zatečeno 14 osoba koje su izvedene iz područja akcije, prevezene do Senja i odatle upućene rodbini u Rijeku, Pulu i Zagreb.²⁷⁶ Običan zbroj podataka koje navodi general Bobetko - zbrisana je kompletna bojna -bojna/bataljun u uređenim vojskama ima između 400 i 500 vojnika (3 čete + četa za podršku + zapovjedništvo), u vojski/miliciji poput "VRSK" ona je iznosila polovicu manje od tog broja; obavještajne procjene HV-a i MUP-a kažu da je u Medačkom džepu bilo 400 ljudi/vojnika, svih zajedno; "Globusov vojni stožer" kaže da je razbijeno 700 neprijateljskih (srpskih) vojnika, od toga je 60 poginulo, 10 zarobljeno; Krpina navodi 52 poginula, 10 zarobljenih, dvadesetak ljudi se skrivalo po šumama i predalo živi i zdravi, 14 civila je zatečeno na području i slobodno je otišlo rodbini, "Globus" citira srpske izvore o 107 spašenih/živih vojnika Gračačke brigade. 70 ili 96 svih zajedno poginulih i zarobljenih od ukupno 200/400/700 vojnika i civila u početku bitke, od kojih se najmanje 107 vratilo u Gračac. UN također naglašava da je 10. rujna zamijećeno povlačenje srpskih civila u Gračac, zna se da su djeca ranije evakuirana. Razlike u brojkama pojavljuju se u kanadskim izvorima, u domaćem i stranom tisku, u podacima Save Štrbca, u optužnicama Međunarodnog kaznenog suda i među samim Srbima: u brojkama "Veritasa" i službenoj vojnoj evidenciji ima razlika. Srbima je stalo do takvih nejasnoća jer je pomoću njih najlakše optuživati za nestanak i zločin. Najnovije otkriće časopisa "Arena"²⁷⁷ otkriva svrhu takvog zamućivanja i igre s brojkama. Novinari istraživači tog tjednika su otkrili osobe s popisa mrtvih uz optužnicu generala Gotovine žive i zdrave u Srbiji i Republici Srpskoj.

Razbijena bojna, raspršeno 400 srpskih vojnika, 700 manje 60 poginulih, 10 zarobljenih je 630. Kod Krpine 96 sve zajedno, spašeno 107 vojnika? Kriju li se i tu mrtvi među živima? Razlike u brojkama! Ali i tu pretpostavku da u slučaju Medačkog džepa možda ima živih, valja dokazati (pokušat ćemo to učiniti u odjeljku o ZLOČINU I ŽRTVAMA). No čak i da se ona dokaže, ne će se moći umanjiti zgražanje nad nevinim žrtvama, kao ni manipulacije s njima. Traganje za počiniteljima takvih djela nikako nije zadatak ovog istraživanja, to će učiniti istražitelji, tužiteljstvo i mjerodavan sud, ali pokušaj da se što točnije utvrdi broj poginulih, ranjenih i preživjelih, cilj je kojem se valja približiti. U blizini njega je i istina o stradanjima u toj akciji.

Prigodom dvogodišnjice osnivanja 9. gardijske brigade i dva mjeseca nakon akcije, "Hrvatski vojnik" kratkom bilješkom tumači bliske događaje: Gospić je na sebi trpio odgovor četnika na usp-

jehe svojih boraca (Maslenica, Velebit). UNPROFOR je bio nemoćan, a u nekim slučajevima čak i prikrivao zločine četničkih terorista, najteže su provokacije dolazile iz smjera Divosela, Čitluka i Počitelja. Ponavljalo se četničko topničko izivljavanje nad nedužnim pučanstvom. Brza i nadasve uspješna akcija, sela su oslobođena, a teroristi razbijeni. "Vukovi" su pokazali kako se grize za slobodu Hrvatske.²⁷⁸

General Bobetko je na sastanku s načelnicima uprava GS HV ovako sažeo tijek cijele operacije: *Situacija u Lici je sretno i organizirano riješena. Ekipa koja je otišla sa zadaćom da izvrši organizirano izvlačenje naših postrojbi i koordinaciju sa snagama UNPROFOR-a zadaću je uradila izuzetno korektno.*²⁷⁹ General će 2002. poreći taj dio svoje izjave i optužiti ljude iz koordinacije (generala Stipetića i admirala Domazeta) da su prije dovršenog posla "pobjegli" u Zagreb. Obojica će opovrgnuti te potvore u javnosti, a i kao svjedoci pred haaškim istražiteljima.²⁸⁰ U izvorima je spomenuto izvješće koje je admiral Domazet podnio predsjedniku Tuđmanu ili, na drugom mjestu, izvješće GS HV-a, koje je sad u posjedu Haaškog suda. U tom izvješću admiral Domazet, navodno, Predsjedniku/vojnom vrhu *otvara mogućnost da je prilikom povlačenja došlo do zločina.*²⁸¹ Dok ne posjedujemo taj dokument, ne možemo ni potvrditi istinitost navoda. General Bobetko svojim suradnicima u GS HV dalje razlaže: *Mi smo i dalje ostali na dominantnim kotama, što nam daje operativnu prednost. Zapovjedio sam snagama da ostanu u jakom sastavu, opasnost postoji u odnosu na to da li će četnici ulaziti ili ne u prostor kojega UNPROFOR pokriva, no UN ne smije dozvoliti ulazak.*²⁸² Četnici su ulazili i sukobljavali se s hrvatskim snagama i nakon 17. rujna u 18.00 kad su se Hrvatska vojska i Specijalna policija MUP-a RH povukli na dogovorene položaje.²⁸³ Ne samo da su se uvlačili noću već su i danju ulazili između kanadskih i hrvatskih položaja i pucali po Hrvatima.²⁸⁴ Nastavljali su se i nesporazumi s Kanađanima koji su ulazili dublje nego je dogovoreno, rušili buldožerima hrvatske položaje, nisu se odazivali na sastanke na kojima su se ta pitanja trebala rješavati. I dalje se prema hrvatskoj strani primjenjivala taktika pritiska i blefa koju je promovirao general Cot, a Calvin je zdušno provodio.

*Sinoć je na sastanku Vojnog savjeta formirano tijelo na čelu sa Šarinićem, od strane HV u tom tijelu je general Stipetić, sa zadaćom kontaktiranja sa snagama UNPROFOR-a.*²⁸⁵ Neobično je da general Bobetko 1993. postavlja generala Stipetića za kojega će devet godina kasnije reći da je pobjegao s tog zadatka!? Jedino opravdanje za takvu izjavu generala Bobetka je - proteklo vrijeme. *U cjelini časnički kadar i TP Gospić je učvršćeno, zadaće su dobro izvršili i ponosni su na izvršenje zadaća. Bilo je GLUPOSTI POSLIJE IZVRŠENE ZADAĆE, PALJENJA NAKON ODLUKE O IZVLAČENJU.*²⁸⁶ General Bobetko priznaje *gluposti... paljenja*

nakon odluke o izvlačenju, to ponavlja i na sjednici VONS-a.²⁸⁷ Prema ovoj izjavi načelnika GS HV pred operativnim vrhom vojske, jasno je da je/su netko/neki vojnici/policajci činio(li) "gluposti" protiv zapovijedi, "odluke o povlačenju", protiv volje svojih pretpostavljenih, a ne po planu i sa znanjem zapovjednika. Čini se logičnim da su te "gluposti" neki činili iz ogorčenja što se moraju povući, iz nezadovoljstva, straha da se Srbi ne vrate, pa i slijepe osvete, ali je malo vjerojatno da su ta nedjela bila zapovjeđena, kao što se to izrijeком kaže u optužnicama ICTY-a. Hrvatska vlast je reagirala na ta nedopuštena djela, na te kriminalne radnje svojih građana u vojničkoj ili policijskoj odori. Ubrzo su se dogodile smjene - Ademi, zamjenik zapovjednika ZP Gospić, i Mile Kosović, zapovjednik Domobranske bojne Gospić, smijenjeni su.²⁸⁸ Vojnoj policiji, od koje je ministar obrane Šušak zatražio izvješće o mogućim kaznenim djelima počinjenim od hrvatskih vojnika za vrijeme i poslije akcije u Medačkom džepu, mjerodavne hrvatske vojne vlasti nisu isprva dopustile pristup u oslobođeno područje.²⁸⁹ Nakon ulaska UNPROFOR-a pogotovo je bila onemogućena istraga VP MORH. Ipak je sačinjeno izvješće koje je početkom mjeseca listopada predano ministru Šušku. U izvješću, temeljenom na razgovoru s brigadirom Ademijem, ustvrđeno je da se vodila borba s naoružanim protivnikom i da nije bilo kažnjivih djela. Naglašeno je da će se istraga nastaviti kako bi se otkrile možebitne činjenice i priveli počinitelji kažnjivih djela.

Niti Uprava SIS-a MORH-a nije bila uključena u planiranje, izvršenje niti nadzor akcije.²⁹⁰ Ulaskom UNPROFOR-a u razvojačeni prostor onemogućen je daljnji pristup području civilnoj i vojnoj policiji RH. Zašto pak nisu poduzete daljnje mjere - istraga i kažnjavanje počinitelja - dokazat će sud.

Na temelju izvješća GS HV s terena (iz ZP Gospić) zaključeno je da je cilj akcije ostvaren, protivnik je na prostoru Gospić - Medak - Gračac doveden u nepovoljan položaj i hrvatskim snagama u budućnosti (budućim operacijama) osiguran bolji operativno-taktički položaj. Oslabljena je opasnost od topničkih udara po Gospiću. Uz nesumnjive vojne/taktičke dobitke, Hrvatska je, po procjeni hrvatskih vojnih analitičara, pretrpjela političku i propagandnu štetu - morala je vratiti oslobođeno područje (valja naglasiti: pod nadzor UN-a), a "RSK" dala mogućnost da je ponovno proglašava "agresorom"(sic!). General Bobetko je na sastanku u Glavnom stožeru zaključio svoju raščlambu: "PZO je zakazala u Lici i tu se moraju sagledati uzroci nepotpunog izvršenja zadaća. Upozorio sam i da će četnici pokušati pripremiti odmazdu i da se u okviru ZP dobro organiziraju da postave zasjede, kako bi spriječili svako iznenađenje."²⁹¹ Četnici su to kasnije više puta pokušavali, ali više nikad

takvom snagom i upornošću kao prije akcije nazvane Medački džep.

Stoji li tvrdnja hrvatskih vojnih izvora da su se srpske snage pripremale za udar na Gospić i presijecanje ceste Gospić - Karlobag, Velebita i Hrvatske i da je akcija "Medački džep" bila iznuđena? Iz zaplijenjenih srpskih vojnih dokumenata je vidljivo da su planirane i izvođene nasilne izviđačke akcije, da je Velebit bio i ostao prostor glavne zabrinutosti srpskog vojnog zapovjedništva. Dokumentirana je i briga za ojačavanje obrane Divosela i cijelog Medačkog džepa, dokazani su dolasci dragovoljaca i apeli za vojno jačanje tog važnog dijela "RSK". Ipak, prema cjelokupnoj vojno-političkoj i gospodarskoj situaciji, geostrateškom položaju koji se proširenjem rata na BiH promijenio, zbog moralnog i psihološkog rastakanja te paradržave, izvjesno je da za takvu opsežnu operaciju "RSK" i "SVK" nisu imale snage. Time bi se moglo reći da je Hrvatska i njezina vojska izmislila razloge za napad na Medački džep?! Bez obzira na sve negativne posljedice (kršenje ratnog i humanitarnog prava i navodne zločine), držim da je vojno-redarstvena akcija Medački džep bila je legitimna vojna akcija (to je zaključio i Ustavni sud RH), ona je bila jedna od karika lanca vojno-političke strategije koju je Hrvatska vodila kako bi postigla svoju punu suverenost. Nju ne bi dobila "na tanjuru" od nesklone međunarodne zajednice i pobunjenih hrvatskih Srba, iza kojih je stajala SR Jugoslavija i Slobodan Milošević. Samo odlučni i mudri dobivaju ono što im po pravdi pripada.

Bilješke

226. Martin Špegelj "Sjećanje ratnika", Znanje 2001. Zagreb.
227. Ozren Žunec "Rat u Hrvatskoj 1991-1995., drugi dio: Od Sarajevskog sporazuma do 1995."
228. Davor Domazet Lošo "Hrvatska i veliko ratište", Udruga Sv. Juraj, Zagreb 2002.
229. Janko Bobetko "Sve moje bitke", Zagreb, vlastita naklada 1997., str. 382.
230. Isto, str. 380.
231. Globusov Vojni stožer, "Globus", 24. 9. 1993.
232. Janko Bobetko "Sve moje bitke", str. 379
233. Vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Republike Hrvatske - predsjednik Republike dr. Franjo Tuđman.
234. Janko Bobetko "Sve moje bitke", str. 379.
235. Prosvjed Ureda za odnose s UN-om 10. 2. 1993. zapovjedništvu UNPROFOR-ova sektora Sjever "zbog dobrovoljaca iz Srbije - u Vojnici se nalazi 80 ruskih dobrovoljaca" - M.Sekulić "Knin je pao u Beogradu" Nidda Verlag 2000.: "ponovljeni scenario (dolazak dobrovoljaca za vrijeme akcije Medački džep - op. p.) s dobrovoljcima nije dao rezultate", str. 78.
236. Janko Bobetko "Sve moje bitke", str. 382.
237. "Večernji list" 27. 9. 2002. izjava generala Stipetića: general Bobetko zapovjedio da kao stalni član delegacije RH za vezu s UNPROFOR-om potpiše Sporazum

- o izvlačenju hrvatskih snaga... on (Stipetić) je to pokušao osporiti argumentom da je on zapovjednik ZP Zagreb i ne može ulaziti u ingerencije ZP Gospić, a nije bio ni upoznat sa samom akcijom. Bobetko je tražio da ipak potpišem jer je to odluka Vrhovnog zapovjednika, a nakon što je počelo potpisivanje rekao (Bobetko): "Ja to ne bih nikad potpisao".
238. Janko Bobetko "Sve moje bitke", str. 383.
239. "Chances for peace", str. 156. "We suspected that there were Serbian infiltration groups all over the place"- dokazi upada četnika u razvojačenu zonu - poput noćnog okršaja hrvatskih i srpskih patrola u šumi na brdu pred očima UNPROFOR-a, opisani u istoj knjizi.
240. "Globus", Davor Butković, 17. 9. 1993.
241. Janko Bobetko "Sve moje bitke" str. 384.
242. "Globus" 22. 10. 1993. Globusov vojni stožer "Ta je akcija...međunarodno kompromitirala Hrvatsku, zbog navodnih ratnih zločina. Bitno je istaknuti da iskazi s terena govore da eventualna kršenja međunarodnog ratnog prava nisu bila planirana, a nekmoli naređena s višeg mjesta."
243. Davor Domazet Lošo "Hrvatska i veliko ratište", str. 115. "...To je primjer kako se primjena vojne sile koristi za promjenu strategijskog odnosa koji je mjerljiv, a što će pomoći i u postizanju političkih ciljeva..."
244. Janko Bobetko "Sve moje bitke", str. 384.
245. Brendan Simms "Unfinest hour" - srbofilija, fascinacija JNA/srpskom vojskom, str. 144.: "U cjelini, britanski oficiri bili su vrlo prosrpski raspoloženi, a mislim da su tu bile na djelu i snažne protumuslimanske i protukatoličke predrasude."
246. isto, str. 144. "Je li to bio kontrast između srpskog vojničkog 'šlifa' i Bosanaca, kojekako šareno obučeni i u tenisicama" (citat Warren Zimmermann) ili citat: Maud Beelman "kontrast između vojnika bosanske armije, koji nose crvene tenisice i idu na front s jednim metkom, te u vojnim krugovima uživaju poštovanje nula."
247. Kanadani i Francuzi ubrzano su napredovali, njihovi oklopni transporteri naletjeli su na mine - "Tested mettle", str. 140. "Calvin was instrumental in forcing a road passeege through to the pre-September 9 boundary. The haste of advance took its toll in the form of mine strikes - three French armoured vehicles were disabled - but still Calvin pushed his force forward."
248. Razgovor Bobetko - Cot /izjava generala Cota o "spaljenoj zemlji", priopćenje za tisak glasnogovornice UNPROFOR-a 19. 9. 1993. "The Force Commander general Jean Cot has today been in Sector South and the Medak pocket assessing UNPROFOR operation... "I have found no sign of human or animal life in the several villages we passed through..."
249. Izjava glasnogovornice Shannon Boyd od 26. rujna 1993. koja je citirala generala Cota "UNPROFOR će dovršiti svoje izvješće u sljedećih nekoliko dana o napadu kod Medaka... za mirovne snage UN-a nema opravdanja za napade onih kojima smo došli pomoći".
250. "Tested mettle", str. 142. "The UN commanders and the Canadian operations cell knew that the 2PPCLI battle group was playing out a dangerous bluff with the Croats in order to establish UN Protection force as a credible deterrent. There was no point in calling media attention to a situation that might easily backfire into a costly blunder."
251. David Owen "Balkanska odiseja", str. 297. "Washington Post izvijestio je 11.

- siječnja o vrlo zategnutim odnosima između glavnog tajnika Boutrosa Boutrosa Ghaliija i glavnog zapovjednika mirovnih snaga UN-a na Balkanu, francuskog generala Jean Cota, koji je, prema navodima iz članka, više puta ignorirao ili doveo u pitanje autoritet civilnih osoba u sjedištu UN-a koje su mu bile nadređene."
252. David Owen "Balkanska odiseja", str. 298.
253. Tjednik "Fokus", 15. i 22. 11. 2002. "Povucite optužnice protiv Ademija, Gotovine i Bobetka" Matarić/Gaup.
254. Samantha Powers "A problem from hell".
255. "Haški sud ne dovodi u pitanje legalnost hrvatske akcije u Medačkom džepu, on se usmjerava na način na koji je izvedena vojna akcija tijekom koje su počinjeni ratni zločini" - izjavio za Glas Amerike David Scheffer, bivši američki veleposlanik, zadužen za ratne zločine.
256. Janko Bobetko - zabilježka sa sastanka s načelnicima uprava GS HV 22. 9. 1993.
257. "Globus" - Vojni stožer, 24. 9. 1993.
258. DISKETA - podatci o broju poginulih Srba u oružanom sukobu u Hrvatskoj od 1991 do "Oluje" 1995. s podacima o poginulim/nestalim iz Medačkog džepa (zaplijenjena u "Oluji").
259. "Globus" - Vojni stožer, 22. 9. 1993.
260. Švedski general Lars-Eric Wahlgren, drugi zapovjednik UNPROFOR-a, 1992. - 1993. (pet mjeseci), optužio je Francusku i Veliku Britaniju da se svojim vojnicima koriste za provođenje svoje politike/svojih interesa, a ne za provođenje odluka VS UN-a. Nakon odlaska Wahlgrena svi sljedeći zapovjednici UNPROFOR-a bili su Francuzi i Britanci (Cot, Lapresle, Janvier, Morillon, Rose, Smith i Kanadanin Lewis MacKenzie).
261. Wahlgren je ustvrdio da se operacijama ne upravlja iz UN-a, već iz Pariza i Londona jer su ta dva grada, a ne zapovjednik UNPROFOR-a, imala izravan pristup obavještajnim podacima. Kad ih je Wahlgren dobivao (obavještajne podatke) oni su već bili "prerađeni" i selektirani prema potrebama onih koji su ih prikupili.
262. "Globusov vojni stožer", 24. 9. 1993.
263. Isto.
264. "Nacional", Robert Bajruši, 17. 7. 2001.
265. Isto.
266. M. Sekulić "Knin je pao u Beogradu", str. 77."U borbama za Medački džep Lapačka brigada je samovoljno napustila položaje i vratila se u Donji Lapac. Zbog takvog postupka paravojnika i "vojvode" Davida Rastovića, komandant Ličkog korpusa će izdati naređenje o suzbijanju dezerterstva u zoni odgovornosti njemu potčinjenih jedinica."
267. "Nacional"; Robert Bajruši, 17. srpnja 2001.
268. Isto.
269. Podatak iz Izvješća predstojnika Ureda predsjednika Republike dr. Ivice Kostovića
270. "Hrvatski vojnik", 5. 11. 1993. br. 50. Izvješće s konferencije za tisak brigadira Drage Krpine.
271. Janko Bobetko "Sve moje bitke", str. 685., 688.
272. Popis poginulih srpskih vojnika u RSK do "Oluje" - DISKETA zaplijenjena u "Oluji".

273. "Hrvatski vojnik" br. 50. od 5. 11. 1993.
274. Isto.
275. "Večernji list", 21. 9. 1993. M. Č.
276. "Hrvatski vojnik", br. 50 od 5. 11. 1993.
277. Tjednik "Arena" br. 2216 od 5. 6. 2003.
278. "Hrvatski vojnik" br. 51. od 19. 11. 1993.
279. Zabilježka sa sastanka načelnika GS HV generala Bobetka s načelnicima Uprava GS HV 22. 9. 1993.
280. "Večernji list" 27. 9. 2002. "Stipetić je upozoravao Bobetka da se izvlačenje ne može obaviti 15. rujna jer je to premalo vremena i dogovorio je s UNPROFOR-om da povlačenje traje i dva druga dana."
281. "Slobodna Dalmacija" 13. 11. 2002. Tomislav Klauški "Domazetov iskaz mogao bi dodatno teretiti generala Bobetka" - navodno izvješće admirala D. Domazeta PR ili GS HV.
282. Zabilježka sa sastanka generala Bobetka u GS HV od 22. 9. 1993.
283. Isto.
284. Sean M. Maloney & John Llambias "Chances for peace" Vanwell Publishing Limited, St. Catharines, Ontario 2002., str. 183. "There was a sort of ceasefire, because we were there. I guess one night Serb or Croatian patrol bumped into the section up on the hill and there was a huge firefight all around them. They were just dug in and they could hear the patrol in the woods calling "Hey, UNPROFOR! Hey UNPROFOR!" and from the other direction they could hear others coming and the all hell broke loose but no bodies were found. You could see flashes, and it was like a platoon encounter."
285. Sastanak generala Bobetka u GS HV 22. 9. 1993.
286. Isto.
287. VONS - transkripti objavljeni u američkom časopisu "Harper's magazine", prosinac 2001. citat izjave generala Bobeka sa sjednica VONS-a, zapisnik od 12. i 19. rujna 1993. "Mi smo predali 52, kako je rečeno, upotrebljiva srpska tijela, a ostalo je uklonjeno. Ima nekih 50 - 60 u šumi jer ih je tamo teško sakupiti. Ali možda se dogodilo da su oni (UNPROFOR) ušli malo prebrzo. Oni tamo nisu mogli ništa naći, bar ja tako mislim."
288. "Gloбус" 15. 10. 1993. Davor Butković "Zašto je smijenjen brigadir Ademi koji je obranio Šibenik?" ...brigadir Drago Krpina u ime Političke uprave MORH-a potpisao je priopćenje o smjenjivanju s vršioa dužnosti zapovjednika Zbornog područja Gospić brigadira Rahima Ademija i zapovjednika 12. domobranske bojne satnika Mile Kosovića koji su smijenjeni "zbog što objektivnije istrage o eventualnim oblicima kršenja međunarodnog ratnog prava prilikom protuudara Hrvatske vojske u okolici Gospića."
289. Anonimni svjedok iz MORH-a, bivši pripadnik Vojne policije HV.
290. Svjedok - sam autor ovog istraživanja - tada -1993.- načelnik Uprave SIS-a MORH.
291. Zabilježka sa sastanka u GS HV/Bobetko i načelnici Uprava od 22. 9. 1993.